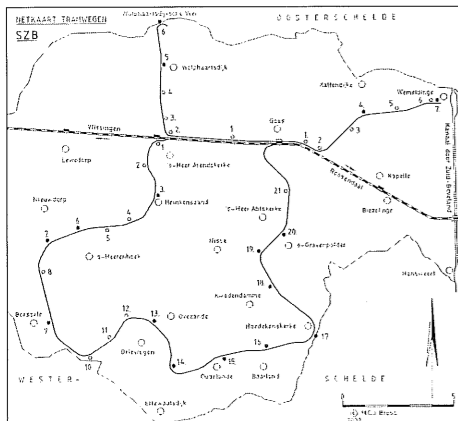

De Spoorweg-Maatschappij 'Zuid Beveland' (I)

Aanleg en opening van drie lijnen

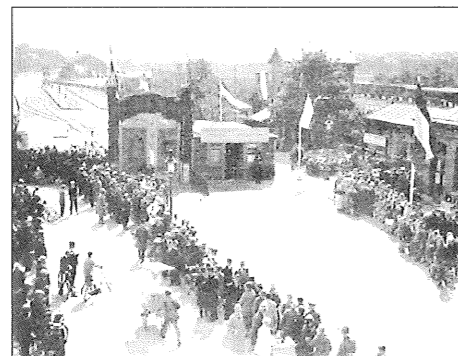
Verklarende tekst bij tekening: a = station met los- en laadplaats, b = halte, c = halte met los- en laadplaats, d = los- en laadplaats. De 16 stations zijn aangeduid met een kleine zwarte stip, de 18 haltes en los- en laadplaatsen met een kleine witte stip en de dorpen op Zuid-Beveland met een grote witte stip.

- Traject Goes – Wemeldinge: 1. Kloetinge Postweg (b), 2. Kloetinge (c), 3. Dopweg (d), 4. Kattendijkje (a), 5. Oude Polderweg (d), 6. Wemeldingsche Zandweg (b), 7. Wemeldinge (a).
- Traject Goes – Wolphaartsdijkse Veer: 1. 's-Heer Hendrikskinderen (c), 2. 's-Heer Arendskerke (b), 3. Perponcherpolder (d), 4. Heerenpolder (c), 5. Wolphaartsdijk (a), 6. Wolphaartsdijkse Veer (a).
- Traject Goes – 's-Heer Arendskerke – Hoedekenskerke – Goes: 1. 's-Heer Arendskerke (b), 2. Oude Nieuwlandpolder (d), 3. Heinkensand (a), 4. Oudelandscheweg (d), 5. Nieuwe Kraaijertpolder (d), 6. 's-Heerenhoek (a), 7. Nieuwdorp (a), 8. Borsseledijk (d), 9. Borssele (a), 10. Borssele steiger (b), 11. Westeindschedijk (d), 12. St. Anthonyopolder (d), 13. Driewegen-Overzande (a), 14. Ellewoutsdijk (a), 15. Oudelande (a), 16. Baarland (a), 17. Hoedekenskerke (a), 18. Kwadendamme (a), 19. Nisse (a), 20. 's-Gravenpolder-'s-Heer Abtskerke (a), 21. Bosscheweg (c)

Ofschoon in 1872 de 'Zeeuwse lijn' van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (SS) de steden Goes, Middelburg en Vlissingen uit hun isolement verlostte, bleven grote delen van de eilanden verstoken van goede transportmogelijkheden. Na 1890 werden er nog al wat plannen werden gemaakt voor de ontsluiting van Zuid-Beveland met tramwegen. Tot een realisatie van al dit fraais kwam het echter niet. Pas op initiatief van dr. J.W. Jenny Weyerman kwam er kort voor de Eerste Wereldoorlog schot in de zaak. Op 14 februari 1914 werd in Utrecht de Spoorweg-Maatschappij 'Zuid Beveland' (SZB) opgericht. In nauwe samenwerking met de SS werden de plannen voor lokaalspoorwegen uitgewerkt. Evenals bij andere projecten van Jenny Weyerman, zoals in West-Brabant en op het eiland Tholen de 'Spoorwegmaatschappij Tholen en West-Brabant' (STWB), gooide de

Eerste Wereldoorlog roet in het eten, maar rond 1920 ging de SZB met de voorbereiding van haar plannen verder. Een heikel punt vormde de aanlegkosten, die sinds 1914 waren verdubbeld. De vraag rees al gauw of er naast de toen al opkomende autobussen en vrachtauto's nog een lokaalspoorweg nodig was. De pers bemoeide zich ermee en er ontbrandden felle discussies. Maar omdat het college van Burgemeester en Wethouders van Goes zeer positief tegenover de plannen stonden en ook de provincie Zeeland niet ongenegen was haar financiële toezeggingen gestand te doen, kwam er voldoende geld van gemeenten, waterschappen en polderbesturen uit de streek beschikbaar en mocht de SZB met de aanleg van drie lijnen in normaalspoor met Goes als uitgangspunt beginnen, namelijk: (a) Goes – 's-Heer Arendskerke – Hoedekenskerke – Goes (43 km), waarbij tussen Goes en 's-Heer Arendskerke de hoofdlijn werd gebruikt, zodat er een ringlijn ontstond. (b) Goes - Wolphaartsdijkse Veer (10 km), waarbij tot 's-Heer Arendskerke (5 km) parallel aan de hoofdlijn werd gereden. (c) Goes - Wemeldinge (8 km), waarbij tot Kloetinge (2 km) parallel aan de hoofdlijn werd gereden.

Op 16 december 1924 werd de bouw van de tramwegen aanbesteed. Het werk werd gegund aan de laagste inschrijver, de N.V. Van Heurn en Volkers te Den Haag, voor een bedrag van 1.561.000 gulden. Eind maart 1925 werd begonnen met het gedeelte van Goes naar Hoedekenskerke. Het werk vorderde snel en onoverkomelijke problemen deden zich niet voor. Een inham van de Westerschelde (De Val) bij Hoedekenskerke werd geschikt gemaakt als werkhaven voor de aanvoer en overslag van zand voor de onderbouw. De bouw van de stations en schuilplaatsen werd op 26 april 1926 aanbesteed met de bepaling, dat alles na tien maanden klaar moest zijn. Op 18 mei 1927 werden de drie lijnen feestelijk geopend. In het station Goes

Bij de officiële opening op 18 mei 1927 stond er een erepoort aan de oostzijde van het Stationsplein te Goes. Een grote mensenmassa is op de been om de autoriteiten gade te slaan.

kwam 's morgens om tien uur een groot aantal genodigden bij elkaar voor de eerste rit met drie motorrijtuigen naar het Wolphaartsdijkse Veer. In Goes was over de rails heen een erepoort gemaakt met verzegelde deuren. Alvorens de zegels werden verbroken, speelde het muziekkorps 'Hosanna' uit Goes het Wilhelmus. Aangekomen bij het

Na aankomst van één van de trams uit Goes wordt er in Wemeldinge geposeerd voor de fotograaf, 18 mei 1927.

Wolphaartsdijkse Veer scheen het hele dorp te zijn uitgelopen om de hoge gasten te ontvangen. Hier zette het muziekkorps 'Eendracht maakt Macht' haar beste beentje voor samen met schoolkinderen, die een aantal liederen zongen welke speciaal voor deze gebeurtenis waren gecomponeerd: '...Oh Bevelandse tram, 't Was lang eer dat je kwam. Doch 't is geschied. Ja zelfs in Wolphaartsdijk ben je vandaag te kijk. Nu zijn we oh zo rijk, oh wat zijn we rijk...' Omstreeks 12 uur vertrok het gezelschap weer om via Goes en Hoedekenskerke naar het veer bij Borssele te rijden. Overal wapperde de nationale driekleur, brachten plaatselijke muziekkorpsen muziek ten gehore en zongen schoolkinderen liederen. 'Er heerschte vreugde in het Bevelandsche land', aldus de verslaggever van 'Ons Zeeland'. Aan de steiger bij Borssele lag het stoomschip 'Mecklenburg' van de SMZ, waar door gasten in de grote eetzaal de maaltijd gebruikten en een aantal sprekers het woord voerde. Er werd hulde gebracht aan dr. J.W. Jenny Weyerman. Na het eten werd de reis vervolgd via 's-Heer Arendskerke en Goes naar Wemeldinge, waar 'velen gevolg gaven aan de uitnodiging om zich enkele uren in de Wemeldingschen boomgaard bij den vluchtheuvel te verpoezen'.

Infrastructuur en rollend materieel

De drie lijnen telden in 1927 (behalve Goes) in totaal 16 stations met een los- en laadweg, vijf haltes en 13 laad- en losplaatsen. De 31 emplacementen hadden twee of drie sporen. Een aantal laad- en losplaatsen dienden tevens als halte voor de reizigers. De 16 stationsgebouwen waren allemaal van hetzelfde type: een woonhuis met daarin aan de perronzijde een kantoorje en een wachtkamer. In de scheidingswand tussen deze beide vertrekken bevond zich een

Bij de officiële opening op 18 mei 1927 is er in Heinkensand een grote mensenmassa op de been en wordt er uitgebreid gevlagd.

loket. Het was de architect gelukt een bij het landschap passend gebouw te ontwerpen. Enkele stationsgebouwen waren voorzien van een houten uitbouw voor de opslag van goederen. Bij vele laad- en loswegen werd een 10-tons weegbrug aangelegd op kosten van de boeren uit de omgeving. Bij Driewegen-Overzande verrees er een waterreservoirgebouw met twee standpijpen. In Goes werd op kosten van de NS het emplacement uitgebreid en kwam er een machineloods met zeven sporen tot stand. De trams naar Wemeldinge en Wolphaartsdijkse Veer vertrokken vanaf een spoor op het plein voor het station Goes. Hoewel de SZB al bij de aanleg beseftte dat het goederenvervoer het belangrijkste zou worden, hoopte zij toch serieus op voldoende reizigersvervoer. Evenals bij de STWB (die haar plannen wegens gebrek aan financiële medewerking van de provincie Noord-Brabant niet heeft

Het motorrijtuig omC 902 verlaat 's-Heer Arendskerke op weg naar Wolphaartsdijkse Veer. Rechts ligt de lijn Roosendaal – Vlissingen, 1927.

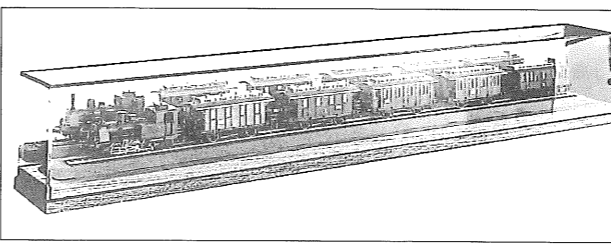
kunnen realiseren) was het tracé van de 'ringlijn' vooral gebaseerd op het goederenvervoer. Bij het streven naar een zo groot mogelijk verzorgingsgebied voor de landbouw maakte de SZB de fout onvoldoende in te spelen op de gewijzigde behoeften van het reizigersvervoer. In plaats van enkele dorpen goed aan te doen, werd in het bijzonder de 'ringlijn' in de Zak van Zuid-Beveland vaak tussen twee dorpen in geprojecteerd. Terwijl de inmiddels concurrerende autobusdienst in het hart van een plaatsje kwam, moesten de dorpelingen soms meer dan twee kilometer lopen om 'hun' station te bereiken. Dat deze politiek van 'de kool en de geit sparen' zich zou gaan wreken, had de SZB tijdig moeten beseffen. Bij Wolphaartsdijkse Veer was het mogelijk over te stappen op het pontje naar Noord-Beveland. Te Borssele-steiger legde de boot tussen Vlissingen en Terneuzen aan. Het stationsgebouw van Hoedekenskerke stond bij de voormalige werkhaven, van waaruit een veerdienst werd ingelegd op Terneuzen. De SZB en de SS gingen in 1914 nog uit van stoomtreinen. Maar door de concurrentie van de autobusdiensten in de jaren twintig moest de SS (inmiddels NS) het publiek voor zich trachten te winnen met kleine en comfortabele dieselmotorrijtuigen, die de nummers omC 901 - omC 908 kregen. De acht rijtuigen behoorden tot het enige speciaal voor de SZB-lijnen gebouwde materieel. Zij kostten 48.000 gulden per stuk en boden in de 3e klasse plaats aan 43 zittende en 24 staande reizigers. Naast deze motorrijtuigen werd er in Goes nog een stel tweewassige getrokken rijtuigen achter de hand gehouden, die in geval van defecten achter een stoomlocomotief konden worden ingezet.

Wordt vervolgd.
Marius C.J. Broos, september 2002.

Informatie Vitrine-boxen

Het is mogelijk om in het bezit te komen van een prachtige vitrinebox waarin u uw collectie kunt tentoonstellen. In een box staat uw model stofvrij en hoeft dus niet regelmatig schoongemaakt te worden (met alle beschadigingsrisico's van dien). Deze box is geheel van geslepen glas gemaakt. Ook bestaat er een uitvoering met aan de achterzijde een spiegel, waardoor het model aan beide kanten te bewonderen is. Tevens is er de mogelijkheid om de box uit te laten voeren in ACRYLAAT. De boxen zijn in diverse modellen en maten te leveren. Ze zijn op onze beurzen te bestellen. Of via ons huisadres. Dit dient dan wel schriftelijk dient te gebeuren. De levertijd bedraagt 1 maand. Vitrine-boxen worden niet per post verzonden, dit vanwege een te hoog breukrisico en te hoge verpakkingskosten. Wel bestaat de mogelijkheid om, tegen vergoeding, uw bestelling thuis te laten bezorgen. Voor verdere informatie kunt u altijd contact opnemen met:

G.J. van 't Veen
's-HeerHendrikskinderendijk 64
4461 DX Goes
Tel: 0113-220493
e-mail: ztmr@zeelandnet.nl

BEURSAGENDA 2002 Stichting Trein modelruilbeurzen

9 NOVEMBER
De Distel
Kade 46
Roosendaal

23 NOVEMBER
De Vroone
C.D. Vereekestraat 74
Kapelle (bij Goes)

**BEURZEN OPEN:
10.00 - 15.30 UUR**

INFORMATIE: 0113 - 220493

BEURSAGENDA 2003 Stichting Trein modelruilbeurzen

4 JANUARI
De Distel
Kade 46
Roosendaal

11 JANUARI
De Vroone
C.D. Vereekestraat 74
Kapelle (bij Goes)

15 MAART
De Vroone
C.D. Vereekestraat 74
Kapelle (bij Goes)

4 OKTOBER
De Vroone
C.D. Vereekestraat 74
Kapelle (bij Goes)

22 NOVEMBER
De Vroone
C.D. Vereekestraat 74
Kapelle (bij Goes)

**BEURZEN OPEN:
10.00-15.30 UUR**

INFORMATIE: 0113-220493

modelspoorders kopen
hun treinen bij...

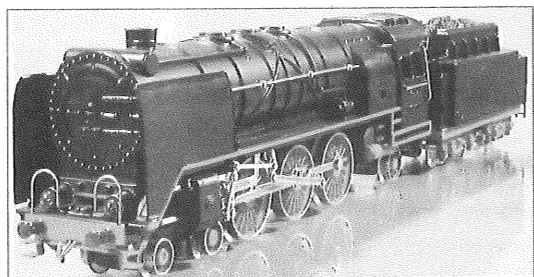
speelgoedsspecialist

TOP 1
TOYS **VISSER**

Ruim assortiment,
lage prijzen,
goede service...

Lange Kerkstraat 2-6 Goes
0113 - 21 65 57

Big Boys Train Shop Bergen op Zoom

De Trein Speciaalzaak.

Officieel dealer van Märklin, Trix,
Miniclub, Minitrix, Fleischmann, Picollo,
LGB, en Digitaal. Faller en Bush scenery etc.

Gespecialiseerd in verzamelateriaal.

Als klap op de vuurpijl
verkopen wij de noviteiten voor het van
de bovengenoemde merken aan
af fabrieksprijzen bij reservering.

U kunt ons vinden nabij het Markiezenhof
in de Steenbergsestraat 13
4611 TC Bergen op Zoom
Tel.: 0164-250848

Website: www.treintjes.nl

Wij zien Uw bezoek met belangstelling tegemoet,
Karin Jeroen en Rene

STICHTING TREIN MODEL RUILBEURZEN

's-Heer Hendrikskinderendijk 64
4461 DX Goes
Tel./fax (0113) 22 04 93
e-mail: ztmr@zeelandnet.nl

K.v.K. Middelburg 41114803

De Zuid-Wester Rail Koerier

9^e jaargang nr. 1 september 2002 ©

Uitgave: Stichting Trein Model Ruilbeurzen

We willen beginnen met uit te leggen wat de stichting zoal
doet, zodat u enig zicht krijgt op datgene waar wij ons mee
beighouden:

De stichting heeft ten doel:

Het organiseren van ruilbeurzen en tentoonstellingen met
betrekking tot al hetgeen met de modelspoorhobby
samenhangt.
Het bemiddelen bij aan- en verkoop van modelspoor-
materiaal en het bevorderen van kennis op het gebied van
modelspoor.

Ruilbeurzen:

De stichting organiseert op twee plaatsen in het zuidwesten
van het land ruilbeurzen:

- * De Zeeuwse Treinmodel-ruilbeurs in **Kapelle** (bij Goes)
- * Treinmodel-ruilbeurs te **Roosendaal**.

Op deze beurzen staat de **TESTTAFEL** van onze stichting
gratis tot uw beschikking. Hier kunt u uw aankoop testen
op eventuele mankementen.

U zult de gelegenheid krijgen om, onder het genot van een
kopje koffie, kennis te maken met een van de railvideo's
van "**Van den Burg**" beeldproducties.
Deze video's zijn Nederlandstalig en kunnen via Van den
Burg beeldproducties worden besteld.

Belangrijke mededelingen:

Onze beurs in Roosendaal heeft helaas zijn langste tijd
gehad.
Met ingang van 1 Februari 2002 zijn wij genoodzaakt op
deze lokatie te stoppen.
Partycentrum "De Distel" kan namelijk geen ruimte meer
ter beschikking stellen, ook waren er in Roosendaal geen
mogelijkheden meer voor onze beurs.
Wel is er nog een laatste beurs in Roosendaal en wel op 4
Januari 2003.
Op 15 Maart 2003 zijn de Roosendaal gangers hartelijk
welkom in De Vroone in Kapelle (bij Goes).
Onze ruilbeurs begint om 10.00 uur en eindigt om 15.30
uur.

ZEELAND:

Onze Zeeuwse beurzen worden uitgebreid met een nieuwe
beurs te Kapelle op 11 Januari 2003.
Dit betekent dus dat er in de toekomst 4 beurzen per jaar
gehouden worden in De Vroone te Kapelle.
Ze vinden plaats in September, November, Januari en
Maart.

In 2003 wordt September verzet naar het eerste weekend
in Oktober.

Wat kunt u op onze ruilbeursdagen verwachten?

Als vanouds kunt u er slenteren langs de vele kraampjes
waarop men allerlei zaken, die met uw treinmodel-hobby te
maken hebben, heeft uitgesteld.

Er is altijd een plaatsje vrijgemaakt waar u, eventueel
onder het genot van een kopje koffie, even kunt bijkomen
van alle indrukken die u heeft opgedaan. En waar u ook
kunt genieten van een spectaculaire (video-)film over tre-
nen.

Met zoveel hobbyisten in één ruimte zal er ook aan
gesprekstof geen gebrek zijn.

Kortom: gezelligheid blijft voorop staan.

We hopen u uiteraard in groten getale weer te mogen
begroeten.

Lange winteravonden?

De winterperiode staat weer voor de deur. Voor velen kun-
nen de komende lange, donkere avonden een uitkomst zijn:
eindelijk tijd voor de hobby!

Bouwplannen die nu misschien eindelijk werkelijkheid kun-
nen worden. Tekeningen opzoeken, materiaal verzamelen
en dan aan de slag.

Dat je niet snel uitgebouwd raakt, weet elke hobbyist. Heel
vaak wordt er toch weer iets veranderd, omdat het op die
manier veel beter tot zijn recht komt.

Huizen bouwen, straten leggen, uw eigen droomtuin creë-
ren... kortom, in de winter is het mogelijk om een prachtige
modelbaan te maken. Uw droom stukje bij beetje uit zien
komen.

Mocht u bouwmaterialen tekort komen, dan zijn er dus
regelmatig ruilbeurzen waar u de benodigde modelspoor-
materialen kunt vinden.

Dhr. M. Broos is onze vaste schrijver van stukjes over een
lang vervlogen tijd in de treingeschiedenis.
Ook de komende jaren kunt u publicaties van hem ver-
wachten.

In de volgende uitgave schrijft hij over de Spoorwegmaat-
schappij "Zuid-Beveland".

Mocht u in het bezit zijn van foto's van genoemde spoor-
wegmaatschappij of de daaraan verbonden lokaties zouden
wij materiaal zeer op prijs stellen.

**TIP : Knip de agenda die achter in de krant zit uit en
geef deze een goede plaats zodat u altijd weet waar
en wanneer u ons kunt vinden.**

Nederlands grootste MODELBOUWSHOW

15 EN 16 FEBRUARI 2003

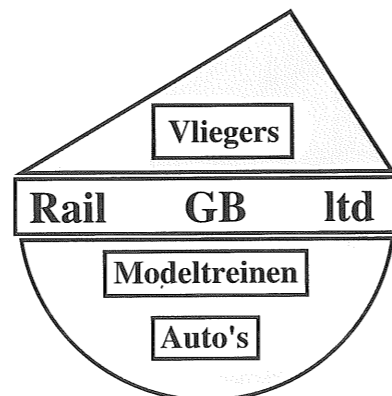
MET CA. 650 DEELNEMERS OP 10.000 M2 IN 2 HALLEN

- Radiografisch bestuurbare trucks, auto's en racewagens
- Bassin met modelboten
- Vliegtuigen
- Modelspoorbanen
- Publieks- behendigheidswedstrijden
- Minikermis
- Modelstoom
- Meccano, Fischertechnik, kartonbouw etc.

Toegangsprijs: € 6,00 p.p. en € 3,50 kinderen tot 12 jaar.
Openingstijden: 10.00 - 18.00 uur

Info: Zeelandhallen Goes, tel. (0113) 22 10 20
Info Modelspoor: J. van 't Veen, tel. (0113) 22 04 93

zeelandhallen goes

voor een goede gebruikte trein
in alle spoorbreedtes
ook toebehoren

Wij kopen en verkopen uw treinen
Tevens taxatie

Info: Rail GB Ltd. Dorpsstraat 124
2992 BE Barendrecht
Tel. 0180 - 617795 / Fax 0180 - 617795
Mobiel 06-53550649
e-mail: rail.gb.ltd@planet.nl

W.J. Domenie